

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

Szerkesztőségi szállás
külső szénutcza Sikóház, 36 számnál.

Előfizethetni Kolozsvárott Stein János úr középütczéi könyvkereskedésében, valamint a szerkesztőségnél; vidékről minden postahivatalnál. Előfizetési díj félévre 6 pf. évnegyedre 3 pf.

Hirdetések 10 p. kr. beiktatási bélyeg díj,
s minden négyhasábos egy sor után 4 p. kr-nak Stein kö-
zéputczai kereskedésébe beküldése mellett kiadatnak.

A SZÉN SZEREPE A NÉPEK ÉLETÉBEN.

Ragusa, jun. 8. 1857.

A világ nincs építve aranyból s drága kövekből, s annál kevésbé van ezekre alapítva a természet háztartása, mi a legfőbb gazdagság. Ez igazság oly régi, mint az ember maga, s mégis évezredek teltek el, míg az ipar valódi alapjává lett, s ezt nem tanúsítja egy anyag is úgy, mint a szénanyag, a szén.

Angolhonban már a tizenharmadik században a szén ősmértetett, s kovács, lakatos, aranyműves-műhelyekben használtatott, s III. Henrik király Newcastle városnak— 1216 — 1272. különjogot ajándékozott szénbánya művelésére s a velencei híres Marco Polo a chinai birodalomban, jelesen Pekingben, fekete kőveket látott égetni, sőt a mint ő chinai oklevelekből meggyőződött, ott a kőszénanyagot 850 évben már használták.

Mindezen jókori esmeretség mellett is a szénre nem sokat ügyeltek a népek. Ezek California kincseit nem keresték e piszkos anyagban, ha szinte a gyémánt alapanyagát tartalmazta is magában. Ezer meg ezer bányász foglalatkodott a nemes s nemtelen érczek bánya-művelésével több évszázadokon át, midőn az iparnak eszébe jutott fából szénét égetni, a köszén pedig még későbbre, a tizenhatodik század végén kezdett, mint égő anyag, London tüzelyein megjelenni, s csak ezután esmerkedett meg vele a világ. Így tetszik ki legalább Erzsébet királynőnek még mostis létező körrendeletéből, miként ő fge London polgárainak meghagyja, hogy ezek a parlament ülései alatt kaminjaikban ne égessenek köszén, hanem a birodalmi lovagok egészsége miatt szenvedjen. E pátriarchális szabály után felszázaddal 1649 London városának küldött a newcasteli szénért, miként ez a léget épp úgy megvesztegeti, pestisezi, mint a komló az ital ízét elrontja! Mindezek előttünk csodálatosaknak tetszenek ugyan, de ki tudja, vajjon nem rejlik-e bennök bár egy mákszemnyi igazság. Itt Dalmáciában, az Adria-tenger vidékein a lakosok azt állítják, miként a tengerben, mióta a gőzösök usznak rajta, a halak száma megapadott. Minden esetre a házi tüzhelyeken a szénégetés processusa még több fejlődést igényel, mielőtt tökéletesnek mondatnék. Eféle baj volt a szénrel Franciaországban is, hová azt Newcastleból csak 1520. vitték be, mint égő anyagot.

Még különösebb az, miként a szén a huttaprocessusban még sokkal később talál helyet. Angolországban,

Colebrookdaleban 1713. Schottlandban 1750. Franciaországban Creusotban a vastermelésnél 1782. használtattott, midőn a vettineri köszén Halleiban még 1624. a sófőzésnél alkalmaztatott.

Ámde a dolog így nem maradhatott. A gőzgép feltalálása ebben is új pályát nyitott; mert ennek föltűnésével az emberek figyelmüket a köszénre intézték, s annak azóta, úgy szólván új meg újabb emberi problémákat ke-
főlfejteti; egyesülve a gőzgéppel, ez adja a dolgozó kart, amaz az erőt. A fölszámítás szerint, egy a gőzüstben elé-
getett köszénhalmaz akkora erőt terem, mely kevés percz alatt 29,000 veder vizet emel ki egy 350 lábnyi mélységből: akkora erő, mely ugyanazon eredményre 20 embernek egy egész naphozsanti szüntelen munkássá-
gát kívánja. Csak most lépett a szén legnemesebb destina-
tiojába. Ő többé nem egyszerű tüziszer, mely csak ön-
maga elégeése által a házi tüzhelyen szolgál; de a vízzel szövetségbe lépve, hoz létre egy lényt, melynek neve dolgozó erő. Így pótolja ki a szén az embert, s nemesebb elhivatásának adja át, hogy a természetben a természet ál-
tal uralkodjék, s így szabadjtja meg a gépszerű alacson-
munkától, mely a szellemet megöli; mert az csak a kar-
nyers erejét, nem pedig az ember eszélyét igényeli. Így
valójában a szén a mi újabb világáruhunk első, a gőz-
gép pedig, második alap-oszlopa. A szén nélkül Watt nagy-
szerű mesterművei gyerekjátékok volnának.

Mindezek mellett is vannak, fájdalom! még olyan emberek, kik eléggé fonákul itélve, azt állítják, hogy a gépek a napszámok dolgosokat kenyerőktől fosztották meg s azok földalóit átkozzák. De vajjon való-e az, miként a gőzgép, s így a szén az embert, midőn ötlet kipótolja, kelletlenné teszi? Teljességgel nem. A gép csak az, mi az ember az állatokhoz képest a természetnek az embernek is arra van szüksége, mit az ember, mint nyersgép, nem nélkülözhet: az eszély befolyására. — Csak ennek segítségével teszen mindent, a mit tehet; valamint másfelől az ember is csak ennek oldala mellett, s a soha el nem fáradható természeti erők által lehet a földgömb urala. Ámde a gép is építették. Azonnal szükség van egy uj, egyszerű emberi dolgozótökére, s száz más iparágak tolnak körébe. Így a természet szerint növekvő dolgozóerő anyja a szén, a földet népesebbé tette, mint az előtt vala. Wakefield—Angolhonban—régebben a wakefieldi vicarius magány falusi laka, a fonógép által most egy olyan város, mely 50.000 lakost számlál; Manchester, melyben 1774. csak 41.000 lakó volt, jelenleg 316.000 lélek

számával dicsekszik; Liverpool, hol a XVIII-ik század kezdetén csak 5000 lélek lakott, 1851-ben 255,000 számított.

Ily tények ellenében meg kell vallanunk, miképp a szénnek az iparba vitele, az emberiség történetében új korszakot kezdett. Oly sokat jelentő korszakot, miként ha a szénre adó rovatnék, egész Európa iparát egy csapás által merőben semmivé lehetne tenni. A szén-anyag e szerint az ipar gyökere s a népek háztartásának alapja lett, s így sehol sem igazabb mint itt, hogy a népek háztartása a természet háztartásának másolt arczképe. Mindkettőre nézve a szénanyag gazdálkodásuk alapköve: ott, ha szabad úgy szólni, égőgőzei, itt tápláló gőzei a szén-savany által, mert ez az, mely minden növény-életnek, s az által közvetőleg az állat-életnek is alapja. Bárhová nézzek az ember szeme, mindenütt a szénanyag organikus alakulásával találkozok: a növényekben egyesül vizanyag s savanyanyaggal, az állatok testében pedig légsavany. — Házukban, butorainkban, ruháinkban, ételünkben, italainkban, mindenütt a szénanyag a Proteus, minden élőnek quintessenciája.

Boldog ország az, hol aköszén s vasércz találattik —mert ezek becseesebbek, hasznosobbak California, Ausz-
tralia, Kaukasus minden aranyánál; de csak ugy boldog,
ha ezek műveltetnek is. Erdélyt az Úr Isten a természet
több kincsei közt, ez anyagokkal is megáldotta. Vas-ércz-
czel Hunyadvármegyében, Udvarhelyszékben, Torockón
egész hegyek telvök; csakhogya a privátusok a vasbányák
művelését lelkesebben, nagyobbyszerűen vennék szí-
vökre. De van közsén is. Midő én, ezéltt nem is tudom
hány évekkal, Erdélyben Hátszegvidéke classicus földét
összetutlám, e vidék Zsily felőlti torkolatánál ott hol a
Tisza mellei árkamával keskeny sűrűleg talombok most
is látszanak, egy egész közsén hegyre bukkantam, mely-
nek szene fekete fényes, könnyen gyuló, s nem kellemet-
len szagall egő, s e fölfedezést hírlap útján közzé is tet-
tem, de fájdalom viszhang nélkül. *) Bár most, midőn tud-
juk, hogy nemzetünk csak az ipar által emelkedhetik, e
nélkül pedig mulhatlan sülyedni kell; most, midőn bölc-
s kormányunk nem akadályoz, sőt segédkezeket nyujt nagy-
lelküen is, okosan is, jutna eszébe honfiainknak, a szellemi
művelődés mellett, e két iparczikket nem csak lelkesen,
de tudományosan is művelni! Erdélyben létezik bizonyo-
san másutt is közsén; csak keresnék! Id. FARKAS SÁNDOR.

*) Mióta érdemes munkatársunk honától távollakik, figyelem fordult már ezen köszén-telepekre.

MEZEI LEVELEK.

Irta

Keményfi József.

I.

*Tout annonce d'un Dieu l'éternell existence,
On ne peut le comprendre; on ne peut l'ignorer,
La voix de l'univers annonce sa puissance,
Et la voix de nos coeurs dit, — qu'il fait l'adorer. *)*
Voltaire.

Voltaire.

Itt vagyok tehát ismét karjaid közt, örökön-örökké új-
virágzó és áldásdús természet! Elhagytam ama helyet, hol az
ártatlanság a rágalom korbácsa alatt jajgat, hol az irigység az
érdemet és becsületet tépi, hol az előítélet és ravasz-
ság keserű mérget öntenek az ember életpoharába, hol az ember-
embertársára gyilkot kőszóról, s hol alacson szenvedélyek,
miként Prométheusz sassa, éles körmeivel a szívetket marczan
golják; — igen, elhagytam az előlnek azon mesterkélt, rakott
kősrhalmait: miket ők városnak neveznek, és ide menekültem,
aldott jó természet! itt térdelek szent oltárod előtt; oh ismerd
fel bennem fiadat, ki annyi viharos napok után bocsánatért esde-
kelvén az irántad elkövetett bűneimért, lábad elébe rakja le a hit,
remény és szeretet behamvazott szikra-maradékát: engedd, oh
szent anyám! hogy még egyszer föllángoljon tündérkarjaid közt,
tégéd szeretettel ápolva s tanulmányozva, itt ezüst csillogos fát-
tyolod alatt engedj felednem az emberek bántalmait és hiu gyar-
loságait!

Igen érzem, hogy itt az én hazám! itt szabad vagyok... El tőlem még a gyilkoló fegyver is; hisz itt nincs ember, kitől rettegnem kelljen!... A mindent életelő nap aransugarái alatt olvadni érzem lelkem szárnyairól azon ólmot, mit a tár-

sasélet ferde viszonyai reájok nehezítettek. Mint egy kitért könyv előtt m a nagy természet boldog az, ki abból olvasni tud — és az ő szent s következetes igazsága szerint él!

Oh ti haladatlan gyermekei e közös jó anyáknak, kik árny után szaladtok és fáradtok — fáradtok minden egyébért, csak egyedül valódi boldogságtokért nem. Lépietek ide s tanuljatok azzá lenni, mivé a természet rendíthetlen akarata szerint lennetek kellene.

Nézd amott a kis csermely kigyózdó folyását; vigan futja ő pályáját, csökököt hányván az őt mentiben akadályozni szándékozó szirtek homlokára: — és minél tovább halad, annál jobban gyarapodik ereje, — s minél jobban gyarapod k ez, annál több lény szomját oltja el, kristálytisztá, hűvös nedvével: de meg-sajnálván egyszersmind a martján álló, táplálék után sóvárgó, de hozzá nem közelíthető Flóra tündérgyermekeit, az egek felé küldi érettek fohászait, melyek gyöngyharmat gyanánt, áldás-dusan hullanak szomjazó kelyheikbe. Oh, de nem ilyen ám az ember! . . .

Amott egy zöld bársonyszínű, ezer meg ezer tarka virággal himzett mező, bennök gyönyörködni, díszét, illatát élvezni – mindenkinek szabad, mindegy, ha azon kék, mely a virágszálat tövéről leszakítja, királyi kormánypálcázát, avagy koldusbotot hord; akár hermelin fedt lesjt, vagy a nőzubbongó

Ezer meg ezerféle madárka éneki a teremőnek dicsőítő és lélekemelő himnuszát, a nélkül, hogy egyik vagy másik magáét szebb vagy üdvteljesebbnek tartaná.

Ezer meg ezer reményzölddei koszorúzott fa diszlik az erdők és hegyek ormán, kitarván védő karjaikat, oltalmazták a vihar ellen a gyökereikből folsarjadó ivadékokat és nem az erősebb hatalmát gyökerolván, elvonják, hanem a természet szent törvényeit követve, megosztják velők az anyatermészet emelőin szitt tápláló nedvet és nem irigylik egymástól, ha a nap aranyugrai egyiknek virágát bájolóbbá vagy kecseljesebbé ecsetezi, mint a másikat.

Amott egy napusárg hat keresztül a sűrű lombozaton, fel-
emelve éltető erejével egy könyörület nélküli ember által le-
fűrt várányt s nem mondja, hogy ennyi vagy annyival tartozik
felűdült lilomszál eme kegyteljes szolgálatért. Oh, de nem
ilyen ám az ember! . . .

Oh, tekints körül te büszke halandó, ki magad a föld el-

ső lényének tartod, ki magos homlokoddal a fölötted ragyogó csillagokat elérni véled; nézz ide, egy méhecske, egy hangya mestered leend; mestered leend a természet által neki nyújtott munkásságban és tevékenységben, mit az ember nem atallott büntetés gyanánt fogadni el az Isten áldásdus kezeiből. Mert az Úristen azon parancsa, hogy az ember véresvéréjével keresse kenyérét, a legszebb áldás, mivel a természet az embert megáldotta: mert csak az eszi édesdeden mindennapi kenyerét, ki azt saját karjaival bírja a sorstól vagy a földből — a természet asztaliókjából — kiimádkozni. És a föld halálatos azok iránt, kik őt ápolják s szeretik; mert ő szereti gyermekeit egyaránt úgy, mint egy jó anya szeretni szokott, tudniillik: még akkor is, hogy ha fiai arra nem is érdemsek.

Ne keresd tehát fellegetek közt boldogságodat; mert ha létezik is mennyország, a föld előcsarnoka, melyen keresztül kell haladnod — és ha honfi vagy, ragaszkodjál a földhöz, hisz mi a hon egyéb, mint a föld: mivelled tehát ez utóbbit és nemeseitni fogod ez által az elsőst is. Midőn néhány római előkelő az oraculumhoz azon kérdést intézte volna: vajjon ki uralkodik a közönlünk Róma felett? az oraculum azt felelő: ki anyját előbb megfogja ölelni. Brutus erre földreborult, kitérván karjait, mondá: „Öllelek föld, oh szent anyám!” és Brutus uralkodott Róma felett. S ugy lesz az mind végig, hogy az, ki a földhöz ragaszkodik, nr lesz, nemcsak az anyag, hanem a szellem országában is; és azon ekevas, mely amott a földet turja, nemcsak mind az anyagi jólét segédesszéke fog neked feltűnni, hanem egyszersmind mint jelképe annak, miszerint a szellemi virágok és gyümölcsök is, csak azon kebelben diszlenek és érnek, melyet a sors vaskeze felszántott és feldúlt. Mert rombolás által épít a természet. A holtlettem csirázik a remény. Az ényészetnek adatik át a búzássem — és nézd rövid idő múlva ünnepli — az ényészet felett — az aranykálász diadalmas feltámasztását.

Ugy van; a természetben nincsen halál, átalakulás ez mind, mint mi halálunk nézünk, és pedig nemestítésre célzó átalakulás; a búzászem mindaddig mint búzászem térend vissza, míg nem egy nemesebb lénynek tápszerű szolgál, és ez által ő maga is a nemesebb lénynek részévé válik.

Fel tehát vitéz honfitársaim! kovácsoljuk ekevassá hajdan
 és hazánkért vérbe mártott kardjainkat: mert a természet jól

Cserhalomtáj. (Népnevelés körül.) A teendők megszámlálhatatlan mennyisége van vállainkra nehezede; de a melyeknek becsülettel hordozásától még se szabad viszszafelelnünk, ha az annyiszor nehéz napok között és után elhunyt elődök méltó utódai és majd jobb napokat érrendelt utódok méltó elődi akarunk maradni.

Ugy van; nekünk munkálni kell, míg nappal vagyunk, nehogy eljövén az éjszaka, többé ne munkálhassunk. Nekünk most igénybe kell venni összes szellemi, és anyagi erőinket, és azokat erély, kitartás és józan számítás mellett úgy használni fel, hogy a nehéz iga hordozása jelen, és jövőt illetőleg gyönyörűséges lehessen.

De teendők sokasága közt első helyen áll, a népnevelés. És nem csak, mert a tudatlanság, babona tévelygéséből kiemelkedett nép, ereje nemzetének, — de mert körülményeink között, csak a lelkiismeretes iskoláztatás az: mi a volt vármegyékén elszórt, nemzetünk fiait megtarthatja a nemzetnek.

Nem tagadom ugyan, hogy a múlt idők zivatarai, folyvásti harc, és háborúk, egy Bástia-hadjárat, ezekkel nem kevesbíték nemzetiségünk számszerű léteit is; mely utolsó csak Beszterce, s környékén 1602 igrigalom nélkül vitte gyilkokra az elölalattat: de mégis igazság az, hogy legtöbb ártalmunkra volt a népnevelés, a gyermekek iskoláztatásának vétkes elhanyagolása; midőn ez által feledte népünk anyai nyelvét, s vele lehevadt nemzetisége előjáról, visszahozhatatlannal.

Éppen ezért, szent örömmel üdvözöltem az erdélyi h. h. püspökhelyettesi 1. sz. alatt folyó év 1-ső napjáról kelt körlevelet, melyben az esperességekhez, új évi gazdaság ajándokkal, főpásztori ihletettséggel irt ezen szent szavakban valának, a népiskolák figyelembe ajánlása: „Népiskoláinkat különösen ajánlom a t. esperes-urnak figyelemében. . . . Az egyházi törvényeken alapuló hossz-gyakorlat, a papokra bizta, az iskolákra legközelebbi felügyelőséget; arra kell azért azokat buzdítani, hogy feleljenek meg ezen lélekbenjáró kötelességnek, és a felügyeletet kössék össze, a mikor és a hol lehet azal, hogy a pap maga tanítson vallást, az iskolabeli növekedéseknek. Szóval a korkivánata azt igényli, hogy figyelmet fordítsunk népiskoláinkra és mikor e tekintetben kérdőre vonatunk, hiv sáfároknak találatsunk.”

És én szeretem hinni, hogy az illető esperesek e szellemben munkáltak is. De szabadon bevallanom az iránti tudatomat, hogy az ige nem sok helyt testesült. Sőt nagy darab helyen a kevesek közül Csűrös betleni lel-lés-barátunk vitte be a nagy eszmét, sőt tagított értelem-ben a gyakorlati életbe s köszönet érte, — adta azt az nyi-vánosságnak.

Innen, midőn látjuk, hogy az erkölcsi kötelezettség nem bír elég hatással a testületi tagok munkásságára, kérdem s feleljen rábár melyik elfoglaltan, mi van egyéb hátra? mint hogy a testület pozitív törvények által kény-szerítse organumait magas érdekei előmozdítására.

Példát tudnék előidézni közelemben, hol a szép jöve-delmű papifzetés mellé csatolt mesteri fizetés jótékony-ságát élvezett, de az iskoláztatás kötelezettségét elha-nyagolt lelkész egy pár évtized alatt oda vitte ekklézsiá-ját, hogy ma a derék templom romnak indult, zárva áll és a pap alig néhány tagra olvadt hallgatóinak a paplakban hirdeti a száraz ígét. De a múlt télen történt, hogy ezelőtt pár évvel mesteri-állomás szervezetlén bizonyos ekklé-

ziában, a mesteri-állomás az öszön megürülvén, a csak vasárnap szolgáló pap az egész iskoláztatás idején nem, bár egyszer sem, gyűjté össze a gyermekeket tanítani.

Éppen azért szabadjon nagy tisztelettel ajánlani a hely. hitű közszinatra, hogy mondja ki, miszerint minden pap hetenként kétszer bár vallást, a falusi papok, pedig hol a szolgálati terüh engedi, e mellett természetani elemeket is, s a hol nincs mester, minden elemiskolai tanokat köte-leztetik tanítani, ez utó-esetben a papi fizetés a mesteri-vel össze lévén olvadvá. A hol pedig a mesteri-állomás ürességbe jön, a pap szintén köteles a mesteri javalmak élvezete mellett az iskoláztatást felelősség terhe alatt átvenni.

V. E.

A kolozsvári keresk. és iparkamara f. é. maj. 22-kén tartott r. közgyűlésének

JEGYZÖKÖNYVE.

(Hivatalos kivonatban.)

Elnökök: Dietrich Sámuel. Jegyző: Gáman Zsigmond, titkár.

A cs. kir. magas helytartóság értesítése szerint a cs. kir. kivált. nemzeti bank igazgatósága, a küszöbön álló pénzügyi intézkedések tekintetéből leheltennek nyilvánítá a kamara azon kérelmének teljesítését, hogy Kolozs-várra jelenleg fiók-bankot állítson. — A kamara belátja, hogy a t. bankigazgatóság elutasító határozata a most uralkodó pénzügyi körülmények által eléggé indokolva van, mindemellett nem teheti, hogy sajnálattal ne tekintse any-nyszor megkísértett törekvéseinek ez újabb megfuszulá-sát, a mely által az itteni pénzpiacz szegénységén segí-teni ohajta; e sajnálatra éppen most kétszeres ok van, mert a bécsi hitelegylet biztatásainak is azon eredménye-lön, hogy Kolozsvár helyett Brassót tüzte ki az Erdély számára állítandó fiókpenztár székhelyéül, s tartani lehet, hogy ez által csak igen kis arányban valósíthatja a hozzá kötött reményeket.

A m. cs. kir. kereskedelmi ministeriumnak f. évi martius 23-król kelt azon rendelete, miszerint a házalási törvény 12 §. o. pontja alatt az irodalmi és szépművészeti munkák sorában a makulaturákali házalás is érte-tik, — tudásul vétetett.

A kolozsmegyei cs. kir. törvényszék kérdést tön, hogy csőd alatt álló J. S. kolozsvári kereskedő kimutatta-e pénzalapját annak idejében, s minő alakban? — Minthogy bevezetett törvények értelmében a kereskedőnek köte-lező, mikor a pénzalapok vizsgálata a polit. hatóságok elé tar-tozott, a kamara a kívánt felvilágosítást meg nem adhatá, s a t. megyei törvényszékét e végett a városi tanácshoz utasítá.

A kolozsvári cs. kir. megyei hivatal, a kamarától a m. cs. kir. helytartóság elé terjesztett takarékpénztári szabályzatot, azon megjegyzéssel küldi át, hogy a f. hó 9-kén tartott közös tanácskozmány e szabályokban némi módosítást láta szükségesnek, nevezetesen azon esetre, ha a már meglevő polg. biztosítéki intézettel az egyesü-lés sikerülne. A tisztelt megyefőnök ur felszólítja tehát a kamarát, hogy magát a nevezett intézet igazgatóságával érintkezésbe téve, a közösen megállapítandó módosítások után a szabályzatot juttassa vissza a cs. kir. megyei hiva-

talhoz. — Midőn e kamara a felállítandó takarékpénztárt a magyarhoni hasonló intézetek alapján ohajta létesíteni, ezt leginkább azért téve, mert azon intézetek évtizedek tapasztalatai által már oda emelkedtek, hogy szerkezetük gyakorlatiassága s ezülszerűsége kétségen kívül áll. Ez okból a kamara kénytelen bevallani, hogy e szabályokban bárminő módosítás csak elcsietett dolognak tekint, — annyi-lankább, mert Kolozsvár viszonyait lényegben nem tartja annyira eltérőnek a magyarhoni hasonló váraso-kéitől, hogy azok miatt itt másszerű intézkedések volná-nak szükségesek. E mellett a kamara azt hiszi, hogy pénz-ügyi szabályoknál minden kísérlet veszélyesnek tekinthető, a míg a gyakorlatban már érvényesnek bizonyult intézke-dések állnak. A fölterjesztett szabályok egyébiránt csak azon elveket tartalmazzák, a melyek alapján a kamara Kolozsvárt egy takarékpénztárt s hitelintézetet ohajtana állítani, s a m. helytartóságtól azoknak csak előleges jóvá-hagyását, illetőleg csak annyit kért: hogy legyen szabad oly elvek mellett, a minők szerint Magyarországon 32 takarékpénztár létezik, egy részvénytársulatnak alakulni. Ha a kamara szerencsés lesz e kérését teljesedve látni, s a társulat valóban megalakul, ennek feladata lesz a sza-bályzat részleteiben az elvtől el nem térő mindazon mó-dosításokat megtenni, a miket a körülmények szerint jó-nak lát, s nevezetesen azon föltételeket megszabni, a melyek mellett a netán feloszlandó biztosítéki intézettel egyesülni kész. A kamara egyébiránt biztosan hiszi, hogy az egyesülés nemcsak lehetséges, de mégis fog történni, mert a tervezett intézet éppen azon hiányokon fog segí-tetni, a melyek miatt a jelenlegi biztosítéki intézet felosz-lása vagy átalakítása szükségessé vált.

A cs. kir. m. helytartóság tudósítása szerint Ő cs. kir. Apost. Felseje f. évi febr. 8-ról kelt legmagasb határozata által megengedni kegyeskedett, hogy a szövödéket öt évig vámentesen lehessen behozni, azonban egyuttal kipuhatolását rendelé azon rendszabályoknak, a melyek által oda lehetne hatni, hogy a szövödégek a birodalomban lassanként elterjedjenek, s a kevés munkát eredményező kézi szövödézek helyét elfoglalják. A m. helytartóság e rendelet alapján felszólítja a kamarát is véleményét mon-dani. — A kamarának már volt alkalma ez év folytán, mi-dőn a szövödégek vámentesítéséről volt szó, megemliti-ni, hogy Erdély ezen felében a takácság alig emelkedett még némi önállóságra, s már is teljesen bukottak néz-be-től. Az egész kerületben alig van 40 — 45 takács, s ezek is csak mellékfoglalkozásként üzik mesterségüket. Oka e hanyatlásnak a gyárokkali verseny leheltségé-ben lehelő fel. Évtizedek előtt is csak azon őst szokás adott nekik munkát, hogy a nemes-házak búzkeséget he-lyeztek abba, hogy a házat oly vászon- s gyolcsasztal-némükkel látták el, a melyekhez a szálát maguk s jobbá-gyaik nejei állították elő. A falusi népnél ugyan ma is álta-lános, hogy öltözetének csaknem minden darabját maga állítja elő, de ezt iparnak nem nézhetni, sőt akadálynak ez iparj terjedésével szemben, a mennyiben az ily pri-mitív szükségekkel bíró nép nem sok kilitást nyújt a gyá-rak készítményeinek kelendőségéhez. Az előadott körül-ményekből folyólag a kamara igénytelen nézete tehát oda megy ki, hogy itt nem annyira a szövödégek elterjesz-tése, mint más rendszabályok által lehetne hatni a takács-ság emelésére; s ezek közé tartozónak hiszi mindenek előtt a realis irányú nevelést, a műtani ismeretek terjesz-

tozó törvénye szerint elhivatásunk is változott. Kövessük tehát Voltaire következő felhívó szavait:

La nature t'appelle apprend a l'observer;
La patrie a des décrets, ose les cultiver;
Elle a des malheureux: un travail nécessaire,
Ce partage de l'homme est son consolateur;
En chassant l'indigence, a mène le bonheur;
Change en épis dorés, change en gras pâturage
Ces ronces, ces roseaux, ces affreux marécages. *)

*) Hi a természet, tanulmányozd szándékát; hazánknak kopár helyei vannak, mivel azokat. Vannak szerencsétlen fiai, kiknek — embert illető — üdvös munkásság vizsgálatjok leand, és ez által elűzővén töltők szegénységüket, boldogságot vezetend ennek helyébe; mert aranykalász-sz és gazdag legelővé fogja átváltoztatni, tövises, sáros és posványos helyeit.

TERMÉSZETRAJZI CIKKEK.

A borszéki borviz.

(Folytatás.)

Mi természetesebb tehát e nagy feszerővel bíró gáznak az egész likacsos földtestbeni elterjedésénél? Ily körülmények közt a földbe szivárgott esővíz mindenütt szert lehet a szénasavra, melynek segítségével több — különben tisztavízben — oldhatlan sókat könnyen felolvast, következésképp a meszet is. Világos, hogy működő vagy szendergő vulkánok közelségében a földalati csergedő víz nagyobb mennyiségű szénasavval együlhetvén, több szilárd alkrészeket oldhat fel, mely tevékenysége után mint kész ásványos víz egy helyet csak felbuzog. Ily úton származtak minden szilárd vagy illó alkrészekkel telült savanyuvizek.

Ez előzményekből a borszéki savanyuvíz eredete és kép-ződése is könnyen kimagyarázható. A torjai kénbarlang Szé-kelyhon kebelében miniatúra képe ama roppant vulkáni erőknél, melyek hajdan az óceán mélyétől a Kárpátokat kiemelték. Hogy a Budós egy szunyádó vulkán (fumároló), azt a belőle szüntelen kigöngyölő kén- és szénasavvá elégké kétségteleníti — hihetőleg egybekötöttetésben áll mindazon földalati tárnákkal, melyek az egykori vulkánok következményei, s ma már mind szénasavgáz-

zal telvék. Ez eszmé nagy valószínűséget nyer, ha meggondoljuk, hogy a Székelyföld csaknem tömve van ásványforrásokkal, melyekben kivétel nélkül szénasav a főszereplő. E körülményt Bor-székre alkalmazva kiderül; hogy részint az ottani magasabb he-gyekről beszivárgott, részint pedig a távolról alagúton érkező esővíz a föld mélyében szénasavgázt tartalmazó gázometerekkel é-rintkezésbe jöven, amazzal annyira telül, hogy képes lesz a körzetében közetekből mindazon szilárd testeket oly nagy mérv-ben feloldani, melyeket a borvizben a minő- s mennyiségi vegy-kémlet az újabb időkben felderített.

Borszék és Bélbor közt számlál több savanyu forrás léte-zik, különösen a bélbóri Saska nevű réten több buzog fel hat-vannál. E két helység közt mindazon közetek feltalálhatók, melyek a borviz alkrészeit tevő szilárd anyagokat a szénasavval tel-ült víz számára szolgáltatják. Ezért minden e környékben sa-vanyu-forrás nagyant ugyanazon minőségű alkrészekkel bír, csakhogy mennyiségileg az egyes részek különböző arányban együlvők. Így tartalmaz például a főkut minden általam megviz-gált ottani források között legtöbb szikéleget (natron), a lobogó legtöbb haméleget (káli), míg a Lászlókút legtöbb keserűleggel (magnesia) bír. Vasat legnagyobb mérvben a vörös borszéki viz foglal, ellenben a Bélbor melletti rotyogó kőnkéneben leggaz-dagabb. Kivétel nélkül minden forrásban a szilárd alkrészek kö-dőszékeleg van legnagyobb mennyiségben — illó alkrésze pe-dig az itteni savanyuvizeknek a szénasavgáz, mely eredetileg minden kútban csaknem egyenlő mértékben foglaltatik, s a ké-mlet alkalmával szembeülvő mennyiségi különbséget, csupán csak a borviznek felbuzgása előtt a föld kis csatornáin hozzá szivá-r-gott edes vízzel elegyülése okozza. Így útoni kitérkezte után szénasavgázban legdúsabb a bélbóri Roxyogó — utána a borszéki főkút.

Gyakran hallottam gyerekkoromban kedves öreg-atyámtól: „hogy a borszéki borviz most közelítőleg sem oly erős, mint hajdanában volt.” Később azt vettem észre, hogy e vélemény egész Erdélyben el van terjedve, nagyon érdekelt tehát a hely-sz nének földismeji átvizsgálása; melyet már több ízben megtevé-kénytelen vagyok magam is azon őszinte nyilatkozatot tenni: hogy a mostani savanyuvíz az elődinek csak egy elmecevésszett utódja lehet — sőt merem állítani, hogy a kizelebbi hák éven át is észlelhető változáson ment keresztül. Ennek oka pedig ko-

rántse a föld beljében találtató alkrészek fogyatékában, hanem a terület külszínének szünteleni átalakításában rejlik. Ezen állitá-somnak bebizonyítására 1851-ben pontos összehasonlító vegy-kémlet alá vettem a főkút vizét által regénten képezett lerakó-dásokat az újabb időbeli kérgézésekkel (incrustatio, s ime az összehasonlítás a mindkettőjökben foglalt egyes alkrészek egy-máshoz arányának ugyanazonságát eredményezte — például: a főkút vízből lecsapódott 100 (száz) szemernyi ugynevezett bor-kőben most is regénten is 48 szemer szénasav mésztűk foglalt-atott, s ez jól megjegyzendő; mivel fennebb láttuk, hogy a mész csak szénasavban vízben oldható fel, a borviznek többi lét-részei pedig kisebb nagyobb mértékben tisztavízben is feloldván-dóntól érvál nem felhozhatók. Világos tehát, hogy az ellilant kö-tetlen szénasav mennyiségének is mindkét esetben egyenlő-nek kellett lenni, különben az edes víz nem bírta volna a meg-felelő mennyiségű szénasavanyu segélye nélkül a meszet minden időközön át egyenlő mértékben feloldani. Önként következik ebből, hogy a mostani és hajdani borviz közti különbséget csupán csak az edesvíznek a savanyuval különböző mértékű elegyedése okozza. Honnan elegyedik pedig most az edesvíz a savanyu kö-zé sokkal nagyobb mérvben mint hajdan? mindjárt megfejt-em. Ismeretes, hogy e század elsőbb éveiben Borszék körzete fenýök-kek sürűn benőt rengeteghez hasonlított, melynek természetes következménye a körülöböl lecsapódott nedűletnek, részint a fák gyökei általi felszívása s annak a levelekben kigöngyölése — ré-szint pedig a völgyalján folyó kis patakban levezetése volt; a föld mélyébe pedig csak nagyon kevés esővíz hathatott le. Ma azonban az egész borszéki völgynek mindkét oldala megvan örökzöld mezőtől fosztva, a fák a szó teljes értelmében mind ki-irtvák s a főkút fölötti nagy völgyület legelővé változtatva. Nem csoda hát, ha a legkörnek minden lehelült víze a felső földré-teget áttörvén annak beljébe szivárog, hol a savanyu vízzel ta-lálkozván, azt meghig-tja, mely aztán mint elatnyult borviz az illető forrásnál felbuzog. Ditró, Szárhagy községei birtokosai-hoz szólók most! Meglehetnek önök uraim győződve, hogyha az említett irványokat vissza nem adják az eredeti vad termé-szetnek, ha azokat újra be nem ültetik: úgy már talán egy fél-század múlva utódaik számára a rákosi savanyuvízhez hasonló borvizet fognak örökségül hátrahagyni.

(Folytatjuk.)

tését, a mi iparosaink legnagyobb részénél hiányzik, s a míg az ily célú tanintézetek e szükséges nem segítnek, hiányozni fog a jövő nemzedéknek is. Minthogy azonban iparosainkkal, minden esőkönös ragaszkodásuk mellett a régi szokásokhoz, kell annyi józan értelmet föltételezni, hogy a gyakorlati demonstrációt s önbizalmukat felfogni képesek, a kamara szerény nézete szerint, tán legcélszerűbb volna, ha könnyen érthető magyarázat mellett magát a kérdéses szövegét föllehetne mutatni nekik. Mennyire vág ez azonban a m. kormány szándokába, ez alázatos kamara nem tudván, csak annyit bátorodik még megjegyezni, hogy a gépek ismertetésével a kamarákat lehetne megbizni.

A m. cs. kir. kereskedelmi ministerium felszólítja a kamarát, hogy a m. évi decemb. 1-ről készíteni rendelt árjegyzéket a katonai ruházottmányoknál használt kellékekről újabb vizsgálatát, s a hol szükséges, igazítsa ki, minthogy az egyes kamaráktól fölterjesztett jegyzékekben oly ár-eltérések fordulnak elő, valószínűleg félreértésből, hogy azokat a cs. kir. főhadparancsnokság ily alakban nem használhatja. — E m. rendelet teljesítve lön.

B. J. kolozsvári, és H. J. krasznai kereskedők pénz-alapja, bizonyítványai hiányossága miatt, visszautasított.

N. Enyed. (Vége.) Nehogy a mulandóság mocsárjába rekedjen, meg kellene részletesen emlékezni az említett szellemi élvezetek előidézőiről is; azonban Bács színtársulatáról annyit mondhatok csak, hogy míg a Fekete és Csengeri pár a társulatnál volt, addig ki-elégítő, azután nagyon gyenge előadásokban részletté a később csekély számú pártoló közönséget.

Meg kellene említenem Price Sándor lovastársulatát, melyen meglátszott, hogy valaha egy nagy és népes társulat tagjai voltak: népség, katonaság, s az is csak a rostan aláhullottak. Sajnálnom kellett lovaikat, melyeket olyan nem nekik való — a Nagy Tükör szerint „két bár” — munkára: zenére ugrálni kényszerítettek tisztos vén korukban, holott szegény öregek alig bírták magokat, s azt a nagy tengelyre állított épületet, melyen egy kis falu kényelmesen hordozhatta volna az országba összes népeségével kutyáját, macskáját egereivel együtt.

Meg kellene továbbá dicsérnem nagyságát — mint Kakas Márton komlókeri bíráló — a „még soha sem látott” nagy oroszánt sat. az állatseregletben;

Meg kellene mondanom, hogy Lázár czukrász, ki egyszersmind sütő is, drágaságával és szarvasaival (vulgo kili), melyek most ép oly rozszak, mint jók valának eleinte, a közönséget elriasztja magától; míg másfelől Tatárt, izes és jutányos fagyaltját, s válogatott étkezését dicsérve, tömegesen ostromolják harapni-valóért, s városi uraink, nem kénytelenítetvén 30—40 borozó oláhon törni az utat a szentek szentéig magoknak, nejeiket is oda viszik.

Meg kellene bámulnom hathatós beszédjét egy vidéki (*..ei) esperesnek, ki olyan melegen és borzasztó hiven ad elő hallgatóinak a jun. 13-án vagy 14-én mindenesetre bekövetkező világégést, miszerint egy öreg hallgatója, ki ide a városba beküldött neje után, hogy legalább együtt veszzenek el, bejövén, s azt nem találván, a város utcáján eszeveszetten imádkozva járt fel s alá, az esti villámok mindenikére térdre borult, s egy tanító ur iskolai hajlékában csak a leghathatósabb biztatásokra jöhetett sok idő múlva annyira magához, hogy megrémülte okait zavar nélkül előadja.

Meg kellene később írnom az iskolai folyó hó 24-én kezdődő nyilvános nyári tanszemlék eredményét.

Kérdőre kellene az illetőket vonnom, hogy gyermekeik erkölcsi életét még mind kockára akarják-e tenni, elűzni akarva a szelidebb, nemesebb, gyöngéd érzelmeket, hogy a kőszabakat most is oly barom-módon expediatják közhelyen, tul a Styxen. Figyelmem kellene az illetőket a halottasszekerek mindinkább nélkülözhetlenségére, s a vasárnapi iskola rendezésére.

Azonban részint idő és hely szűke, részint az ígért, hogy máskép lesz: „majd segítünk a bajon,” csak arra kényszerítnek szorítkoznom, hogy érdemes levelező utódom nyakára rakjam e sok lerovandó hátralékot, s megköszönjem a tiszt. szerkesztőség irántami becses bizalmát, ezt ezután jobban megérdemelni akarva, azon ígérettel tegyem; hogy mivel ott, hova szándékozom a collegium czipója s U. ebédje helyett a kőménymagos zsemle fogja nem megfektetni gyomromat, s tehát munkára képebbé tenni: ezután más alaku s tán gyakoribb levelekkel fog e becses lap nullái betöltésére s (félek) a tiszt. olvasók unalmára szolgálni tisztelőjük.

MÁK.

Maros-mentéről (Termés, marha, gabonaár.) A Körtvefeli határon, Régen mellett, mondják: hogy a föld alatt valami forr, dörömböz: Elis feledtem, hova helyeztettem volt a hitrege az alvilág kapuját. Tán csak nem szabadult el az az átkozott Cerberus? Tisztán az üstökös elöpostája. Ez a két tárgy tartja most fogva az elméket: kiki úgy vélekedik az üstökösről, a minő a véralkata s kedélye: a kézműves és napszámos pihent, a vadászok

azt gondolták, hogy már minden vad egy rakásba omlik össze, s majd a galambot a tűz mellett megis sütik nekik azok a kukták, a kik az üstökös konyhájára tüzet gyújtanak, a halász már foltozni kezdte hálóját, hogy a megkabulandó halakat fogja ki a zavarosból. Minő hal-levet csiptek volna! hasonlót még az üstökös se köstölt. A gazdag emberek, pénzes urak, bárkákról gondolkoztak, noha három-féle állattal többet magokban nem vihetek volna el. A kocsáros vidám pófával dörzsölte tenyerét; az ácsorgók egy-egy pohár borra be is botlottak. Hát a szegény ember! nem tudódik: itt vagy amott, a föld alatt, vagy a levegő felett. Neki mindegy lett volna. A m. vásárhelyi urnapi vásárra csakugyan nem volt merőben befolyás nélküli a hír. A jóra menendő csikót jól fizették, a vén lónak is volt ára. Valahára! lesz még kelendőség. A szarvas marhat keresték; de mindnyájunknak elég szarvunk levén — bizony a piacon nem sok kelt el. Általában több volt az eladó, mint a vevő, szükség nem tud a csuda-csillag gyermekről. A falusi ember oda nyul, a hol valamit érez: az ökröt eladja, s kivág belőle, azaz árából, és veszen kisebbet, ez mind így száll, míg aztán az árva malacz a hitesek kezébe fog jutni. A gabona ára emelkedik: a januar-februáriusi ár $\frac{1}{3}$ haladta meg. A hegyes vidékeken bő szénára van kilátás, ha jó idő fog kedvezni. No most mezősegi tájak, isztok eleget! a széna partokról elbucszott. Mit szólnak ilyenkor a tő-birtokosok? ... hát fölök mögött vakarintják. A dohány-ültetésre kedvező kilátás nyílt asszonyainknak, de az is nekünk ellenségnünk — a törökbuza a gyomban vesz. Ilyen ez az időjárás: az megadja, ez megcsalja. A kereskedő-féle ember csak szivarozik és csibikol. Szemünk előtt jár, orrába füstöl a falusi gazdának, s az még sem látja, szagát nem érzi. Tagosítsunk!!!

MEZŐSÉGI.

KOLOZSVÁRI NAPLÓ.

= Heinrich ur, mint előre említettük, ma tartandja optikai előadását Múzeumunk javára; reméljük, hogy mutatóványainak érdekességéhez az egy iránti közszerelet is csatlakozván, melynek anyagi érdekeivel ezen előadást kapcsolathozta, városunk értelmes közönsége nem hagyja látogatatlannul ezen előadást. Egyszersmind éppen most értesülünk, hogy Heinrich ur méltányolva ajánlatunkat, nap-gör csövét (Sonnen microscop) meghozta, s pár nap múlva a városi redoutteremben napfény általi optikai előadást rendezend, mire előre is figyelmeztetjük érdemes olvasóinkat.

* Folyó hó 19-dikén este Schwarzenberg K. kormányzó főherczeg ő magassága Beszterczére érkezett, hol másnap reggel a szerencsétlen polgárok t. z. szél által elpusztult utcáinak romjait megtekinteni méltóztatott, s egyszersmind elfogadta a polgárságnak hála nyilatkozatát azon kegyes közbenjárásért, melynek köszönhetik, hogy az állam tíz év alatt befizetendő 50,000 pf. nyi összeget engedményezett részükre, a mi után a kamat elengedték.

* Ő cs. k. Apostoli Felségének egy lovagias kegyelmi ténnyéről értesítjük olvasóinkat, melyszerint a pesti országos törvényszék ítélete, az ismeretes párviadali ügyben maj 30-dikán meghatározott büntetéseket legkegyelmesebben teljesen elengedni méltóztatott.

* Juliusi vásárunk érdekesítése tekintetéből, mint értesültünk, érdekes intézkedések lesznek foganatba véve. Gazdasági egyetünk, állítólag felszólította városunk tanácsát, hogy a vásártörtő oly formálag rendezze, miszerint a marhavásár helyéül az eddigi dísző-vásár-tér jelölje ki. A lóvásárt illetőleg a ménnek egészen külön, s a szekerek szintén e célra kijelölt helyen fognak állani. Leginkább emelendő azonban e vásár érdekét az, hogy vidéki ismertebb lötenyésztőknek felszólítván, hogy egy kiállítás rendezése végett, legszebb lovaikat hozzák be, e kiállítás engedni már mintegy 80 tulajdonos hajlandónak mutatkozik, miről nyilatkozat is tettek. Tekintve azt, hogy az idej lóverseny is épp ez időre fog esni, hisszük, hogy e vásár a legnagyobb forgalomnak fog örvendni.

* Ő cs. k. Ap. Felsége f. é. június 14-ki legf. határozata által gróf Török Bálintot — a legfőbb urbéri törvényszék elnökévé legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

* Haulik zágrabi bíbornok — érsek ő eminentiája földtehermentes tési kötelezvényekben 50,000 forintot ajándékozott érseki megyéjében a közhivatalnokok és tisztok övegyei javára. Ugyancsak ő eminentiája hasonló kötelezvényekben 5000 frtot ajándékozott a római sz. Jeromos intézetnek.

* A „P. Napló” mint szépirodalmi legfigyelemreméltóbb tüneményét említi b. Eötvös József „Nővérek” című, közelebből megjelent, legújabb regényét.

* Johnston híres „Vegyteni képei” is megjelentek Csengeri Antal átdolgozása szerint azonban Kolozsvárra még nem érkezett példány, hogy részletes ismertetését adva, a közönség méltó figyelmébe ajánlhassuk, a mit annak idejében tenni kívánunk olvasóink érdekében.

* Legmagasb rendeltre boldogult Mária Luiza Józsefa főherczegasszony, toscania herczegnő ő cs. fenségét jun. 19-étől kezdve tizánhat napon át felváltva, és pedig az első 8 nap alatt, azaz jun. 19-től bezárólag 26-dikáig mély, a utolsó 8 nap alatt július 4-éig félgyszáz fog viselteni.

* Egerbegyőről írják, hogy egy olvasó egylet szükséges és üdvös voltát látván, e célra alkalmi íveket közöltetnek, minek eredménye melőbb célhoz fog vezetni.

* E hó 9-dikén délutáni 5 óra után Komárom vidékén ismét földingást tapasztaltak, mely 3 másod percig tartott, de semmi kárt se okozott.

* A „Hölgyfutár” azon hírről értesít, hogy Komárom, Hőgyész, Szekszárd, Gyöng és több más lelkes magyar város és községben szép adományok gyűltek össze, hogy Beöthy László sírjának emlékkő emeltessék.

= Veress József hazafianak, a „Költő” a „Sir és koporsó” ismert írójának, beszélyeire báró Kemény Zsigmond következő előfizetési felszólítást intéz: **Előfizetési felhívás, Veress József dalok és beszélyek című műveire!** — Veress József

egyike azon írónknak kik kik a közelebbi legmagasabb kegyelem által vissza vannak adva családjaiknak, tevékenységüknek, az irodalomnak. Szerző nevére a régi lapokból, folyóiratokból emlékezni fog az olvasó közönség s nem kétem, hogy az újonnan fellépők tehetségét részvétellel fogja idévezni. Műveinek kiadását azért vállaltam magamra, mert őt családi anyagi viszonyainak rendezése veszi igénybe, tartja távol. — Megjelennek a **Dalok és beszélyek** sept 15-én, az előfizetési illetéket, 1 p. frintot augusztus elejéig Pfeifer Ferdinánd könyváruhoz, Pesten, Ervintatér sarkán, a „fehér hajóval” szemközt beküldeni kérem. — Az előfizetés-gyűjtőknek 10 példány után egygyel kedveskedünk. Pest Jun. 4, 1857. B. Kemény Zsigmond.

* Kassán ily című folyóirat van megindulandóban: „A nagy világ képekben.” Szerkesztője Zenő Árpád, kiadója Werler Károly.

* Temesvárt ottani könyvkereskedő Polatsek boltjában egy kövv volt kitéve: „A világnak mégis vége lesz, avagy a június 13-diki üstökös.” Mint a „Temesv. Ztg.” írja a végzetes nap reggeli óráiban a város lakói oly keményen ostromolták a könyves boltot e munkáért, hogy egy példány se maradt. Humboldt, Arago, Littrow munkáiról, vagy éppen Gruithuisen „az üstökösök természetéről” írt művéről kérdősködni esze ágába se jutott senkinek, ama hitvány röpiratnak pedig, a nagy kelet mellett, hitele is támadt. A jámbor temesváriak e szerit komolyan várták a rettenetes catastrophát. Szép! Egyébiránt, mint a lapok írják, az üstökösöt leginkább féltek Prágában.

* A németországi magasb rendőrhivatalnokok Bécsben tartott értekezletének főtárgyát a német utlevél-egyezmény képezi, Ausztria hajlandó a német utlevél-egységre nézve a német államokhoz csatlakozni; a mint az újabb utlevélrendszer behozatala által — a B. H. szerint — csakugyan minden akadály el is van hárítva.

* Mit csinálnak Bajorhonban? Tánccolnak. — Az ultramontanizmus befolyása következtében ottan a nyilvános táncmulatságok szörnyű szűk korlátok közé voltak szorítva. A király azonban, ki hosszas ideig Olasz- és Franciaországban utazott, június 10-dikén Münchenbe visszaérkezvén, azzal a kedves ajánlattal lepte meg alattvalóit, hogy Párisból június 6-dikáról egy rendeletet adott ki, melyszerint a népmulatságok megszorításai érvényen kívül helyeztettek. Kivált a falusi nép, mely minden nyilvános örömtől megvolt fosztva, most elragadtatva ujong.

K Ü L F Ö L D.

Anglia. A keletindiai sergek lázongásának okát a „Times” a tiszték csekély számában s azon körülményben keresi, mikép a jelen békeidőbeni tétlen életmód hatalmas egyformaságát még a hinduk apathiája sem képes kiállani. „Hogy vajjon nem szükségese — ugymond — az indiai serget újra szervezni, s a benszültöt cizmeknél a fejer csapatok s a tiszték számát szaporítani? ez oly kérdés, mely egy idő óta tapasztaltabb egyének figyelmét is igénybe vevé. Lehet, hogy az Indiában általános rossz hangulat a hinduk végső küzködése az európai miveltetés növekedő befolyása ellen. Egy pár év alatt el fog ott enyészni egy némely oly dolog, mi a most élő ázsiaiakkak jellemző bélyege. Azonban mind e mellett is a kormánynak gondoskodnia kell arról, hogy az átmenet lehetőleg biztosan s gyorsan történjék.”

A keletindiai seregben jelenkező lázongási szellem jun. 9-kén az angol felsőházban is vita tárgya volt. E lázadások okául egy felsőházi lord azt adja, hogy az indiai főkormányzó Canning lord túlhévvvel pártolja Indiában a keresztény terítő-társulatokat, s ennél fogva ösvallásuk nyílt üldözése által ingerli a benszültöket. A tárgy megpendítője Ellenborough lord egykori indiai főkormányzó volt, ki azon időben annyira vitte a szabad vallásyagorlat pártolását, hogy maga is építettett egy pogány templomot.

Ugyanazon ülésben a házassági elválási bill tárgyalása folytán hosszabb idő után el lön határozva, hogy az elválasztandó felek új házasságra kelhessenek. Ezen indítvány leghevesebb ellenzői, az angol episkopális egyház fejedelméi, a püspökök voltak.

Franciaország. Igen nevezetes választási körlevélet adott ki egy Bosselet nevű ellenzéki jelölt, ki a megyei választókat arra figyelmezteti, mikép ha az eddigi követeket választják meg újra, ez által a dolgok jelen helyzetével megelégedésüket nyilváníthatják; ellenben ha a független jelöltreke szavaznak, az által azt jelentik ki, hogy elérkezettnek vélik azon percet, melyben a nemzetnek tett ígért szerint „a szabadságnak kell az épületet megkoronázni.”

A „Presse” jelenti, mikép a konstantinápolyi francia követ Thouvenel tudósítása szerint, a divánokrai választások Oláhországban az unio mellett, Moldovában pedig az ellen fognának kiútni igen nagy hitelűséggel.

Csodálatos eljárást követ a „Moniteu” a dunafelelemlésekből választások szigorú bírálatában, míg a franciaországi választások visszaélései iránt sokkal elnézőbb. E hivatalos lap ismét két levelezést közöl Jassyból, melyek telvék a kaimakam önkénykedéseinek leírásával; csak az furcsa, hogy mindezen panaszkok ott, hol azoknak leginkább lesz vala helyük, t. i. a Stambulban tartott értekezleten, teljesen elnémultak, sőt ott oly bizalom nyilatkozott mind a két fejedelemség kaimakamja iránt, hogy még a ferman pontjainak magyarázatát is reájok bízák, a nélkül, hogy a franczia követ ellenészrevételt tett volna. E pontok magyarázatával foglalkodnak most a fejedelemségekben, míg Bécsben a lord Clarendon által előterjesztett tervezett fölött, mely a fejedelemségek politikai egyesítését csupán közigazgatásivá változtatná át,

